

[Tunnelmia Mäenpään tuvasta](#)

[Aino Korjan historiikki](#)

[Aino Korjan historiikit -alkusivu](#)

Siellä kodissa oli se valoisa tupa. Ainakin nyt siltä tuntuu. Ne harmaat ja ankeat päivät ovat kai unohtuneet - vaipuneet jonnekin. Tuvassa elettiin, toimittiin, luotiin elämäkatsomuksia, kasvettiin, vanhettiin, poistuttiin.

Varhaisempia muistoja on tumma hirsiseinäinen tupa ja siellä joulu, jolloin jouluaamuna herätessä on sydän ollut pakahtua juhlaan, jota on tuonut koko lattian peittävät pienet kuusenoksat. Ei tehnyt mitään vaikka pieniä jalkoja kuusen neulaset pistelivät, kun äiti kehoitti juoksemaan takkavalkean luo lämpimään. En muista ja tiedä, oliko joululahjoja ollut. Ainakaan ei niillä niin suurta merkitystä ollut.

Sitten jonain keväisenä päivänä on saman tuvan lattiaa keväinen aurinko niin kovasti valaissut ja äiti sitä lumen kanssa varpuluudalla puhdistanut. Oli ollut aurinkoisia talvipäiviä, jolloin tuvan akkunat olivat mitä kauneimmissa jääkukissa. Siinä oli sananjalkaa, satumetsiä, ihmeellisiä viidakoita ja kaikenlaisia lintuja. Jostain herkullisesta paikasta oli hauskaa vähän kielelläkin koittaa. Aina käskettiin tulla pois sieltä kylmän akkunan luota. Mutta eihän siinä, kaiken tämän kauneuden keskellä kylmä voinut tulla. Talvipäivien ajanvietettä oli leikkiä pikkuveljen kanssa alasängyssä järsimällä kovaa voileipää ympäri ja saada se taittumaan niin, että nenänkuva lipsahti voin päälle.

Tupa oli sama, missä ennen vanhat miehet **Erland**, **Frans**, **Riedrik** ym. olivat körttipuvut päällään istuneet ja veisanneet. Herännäisyyden vaikutus oli kulkenut näilläkin mailla.

Kertoi isäni lasna ennen,
miten sukuni miehet polvien mennen
istuivat hämyssä talvisen illan
penkillä, tuvassa honkaisen sillan
veisaten voimalla virsiänsä
väkevällä äänellensä,
että penkit tärisivät
karstat laesta karisivat.
-Taikka kulkiessa kesäisellä metsätiellä
"Erämaata, erämaata.." laulu kaikui siellä.

Siitäpä laulajan halun lie saanut
vereheni perinnön vetänyt.

Vaan ei suotu voimaa lauluihini,
virsihini väkevyyttä,
Sain vain laulujen kaipauksen,
laulunlähteille ikävän.

Sukuni laulajat, vuosien takaa,
tervehdän Teitä miehet vakaat
toivossa, ettei laulujenketju
katkeisi meissä, eikä unohdettu
oisi perintömme laulupuu.
Vaikk'ei kaikua se aina voisi
samana kuin Teissä,
Ilmetä vois' pyrkimys vaikk' joku muu,
kunhan ehjään sointuun aina kurottuu.

Myöhemmin tupa on uusittu ja korjattu. Se on saanut seiniinsä päällystä ja lattiaansa maalia. Yli 40 vuotta sitten toiset lapset kiusasivat, että teillä on niin hieno tupa, että kuvansa näkee. Eipä sen hienempi kuin tavallinen nykypäivien tupa. Kuitenkin tupa, joka huokuu entistä henkeä, yhteyttä, perheen yhteenkuuluvaisuutta, kokonaisuutta. Siellä tuvassa on laulettu. Äiti levitti keväällä ovet auki ulos ja helisytti kilpaa kevätlintujen kanssa: "Taas leivoset ilmassa..." Siellä velipoika opetteli jonain talvena viulunsoittoa niin, että jokaisen korvat olivat särkyä. Siellä hän harmoonin säestyksellä kauneimmat laulunsa lauloi. Lauloi isäkin. Laulettiin kaikki kuorossa. Jonain aikana kuului jokaiseen vierailuun lopuksi laulu.

Tämä oli erään tuvan elämänmeno. Jokaisella tuvalla on omat tapansa, mutta ehkä rauhallisen elämän tyyliässä oli jotain samaa kaikilla.

Tuvan penkille poikkesivat naapurien miehet istumaan ja tarinoimaan. Tarinassa oli mukana jotain leppoisaa naurua, vitsejä, jotka ovat unohtuneet. Vanha **Lepikko** siellä kehui heinäviljelystä.

-Kuinkas se nyt kannattaa, että karjanruokaa pellossa kasvatetaan.

-Kokeilepas, niin tulet näkemään, että sitten ne vasta muutkin kasvavat. Kokeiltiinhan sitä sitten. Yhteinen heinäniittokonekin hankittiin. Ensimmäinen heinä Puotipellossa oli niin kova, ettei kone tahtonut jaksaa niellä. Kerran päiväkahvilla oltaessa oli tienvarteen velipojan nimelle ilmestynyt heinähanko "Pellervon pojalta". Se oli vanhan llosen nimimerkki.

Oli torpparien vapautuslaki. Vuokralautakunta kokoontui, kulki tehtävissään kesäkausia. Isä **Vendi Mäenpää**

oli puheenjohtaja ja jäseniä olivat ainakin

Matti Järvenpää

ja

Vihtori Savilahti

. Lautakunnan tehtävä oli vaikeaa. Maanomistussuhteet ovat aina olleet tulenarkoja kysymyksiä. Torpparien itsenäistymisessä kaksi etua iski usein yhteen. Iltakaudet miehet puhuivat niistä ja etsivät ratkaisuja. Monessa talossa asiat sujuivat hyvin, mutta toisinkin kävi. Isälle rauhan ja sovittelun miehenä riidat olivat raskaita.

Männistö puhui toveruudesta ja siitä, miten vielä pitäisi tulla aika, jolloin työmiestä lakki kourassa pitäisi pyytää työhön. Hän puhui myös kansanlauluistaan, soittoistaan. Olihan se kantele ja yksirivinen harmonikka soinut melkein joka miehen kädessä. Miehet hymähtivät, ettei **Hermann**

mitään osaa soittaa. Mutta toiset miehet unohtivat sitten soittamisensa, ja Hermann sen kuin jatkoi soittoaan ja tuli myöhemmin tunnetuksikin kansansoittajana.

Eno-Arviid kuului Keuruun kunnanvaltuustoon. Niillä matkoillaan hän usein oli yötä kotona. Silloin puhuttiin politiikkaa. Puhuttiin aina Yleisestä eläkelaista. Hän selosti, miten siihen kerätään ja rahastoidaan, ja sitten maksetaan jokaiselle, ettei tarvitse vaivaishoitoa pyytää. -Eihän sellaista rahastoa voi millään edullisesti sijoittaa, josta jokaiselle eläkettä riittäisi. Kyllä sillä yleisellä eläkelaillla oli pitkäaikaiset suunnittelijat ja kannattajansa.

Lainamakasiinilla olivat omat asiakkaansa. Lainamakasiini oli säännöllisesti auki. Se oli kuin nykyinen pankkilaitos. Isällä oli iso avain, ja vintissä oli vanhenneet velkakirjat. Niitä sai käyttäjä piirustuspaperina. Kyllä lapset osasivat ulkoa kyläläisten puumerkit.

Vapaussodan jälkeen mielipiteet olivat usein hyvinkin jyrkkiä. Tuvassa leimahti aina värikkäitä keskusteluja ja väittelyjä miesten keskuudessa. Niitä väittelyjä ei äiti ja lapset usein halunneet seurata, koska eivät niistä mitään ymmärtäneetkään.

Myöhemmin tulivat köyhäinhoidon ja kunnan asiakkaat penkeille istumaan. Asiat hoidettiin kotoisesti, leppoisasti. Jos ei ollut niin suurin virallisuuttakaan, oli asiainhoito omissa käsissä. Kunnan asioita hoidettiin kuin omia: taloudellisesti, säästävällisesti. Vanha **Rantakömikin** ennen arvosteli esim. jotain kunnantoiimiin ehdotettua henkilöä: "Eihän sillä ole omatkaan asiat kunnossa, kuinka sellaista yhteisten asioiden hoitoon voidaan valita." Toimet olivat silloin tosiaan luottamustoimia. Niinpä kaikki kunnan asiat hoiti kunnallislautakunnan esimies kotonaan sivutoimisena. Suurimmat kunnan toimialat olivat koulutoimi ja köyhäinhoito. Myöskin terveydenhoidossa olivat virkailijansa. Ei silloin luottamustoimien hoitajat kysyneet tunteja eikä normipalkkoja. Luottamus pidettiin arvossaan. Yksinkertainen laskukone oli kunnalla jo käytössä. Aikaisemmin isä ja muutkin toimia hoitavat joutuivat laskemaan kaikki tilikirjojen sivut käsin. Niin isäkin oli laskenut Säästöpankin ensimmäiset vuosikymmenet. Vanhat miehet olivatkin kehittyneet ilmiömäisiksi päässälaskijoiksi.

Muistan, kun eräänä tapaninpäivänä tuvan penkille ilmestyi nuoria miehiä. He olivat hevosella liikkeellä. Koska oli juhlapyhä, tapaninajelun aika, tehtiin nuorukaisille puhetta, tarjottiin kahviakin jne. Myöhemmin kuultiin, kun toisen kylän eräät nuorukaiset olivat ihmetelleet, etteihän se huoltolautakunnan esimies meitä yhtään nuhdellut, vaikka oli käsketty alkoholin väärinkäytön vuoksi nuhdeltaviksi. Ei esimies poikia tuntenut. Asiahan oli suoritettu, kun kerran käynti oli tehty. Samanlaisia muodollisuuksia taisivat olla muutkin kotoisissa piireissä.

Seurakunnan metsät, metsämyynnit, ojitukset, rakennusten hoito ym. olivat usein esillä. Virkatalolautakunnan puheenjohtajalle ilmoitettiin vioista ym. Muistan kerrankin, kun isä käveli etsimässä korjaajaa ovelle, joka ei mennyt kiinni. Korjausmies meni katsomaan, otti tuppipuukon vyöltään ja raaputti jään pois kynnykseltä. Pappia, seurakuntaa ja kirkollista toimintaa kyllä arvostettiin, mutta vuosien kuluessa puheenjohtaja viimein väsyi ja virkkoi:

"Olkoot kuinka hurskas pappi tahansa, niin aina sillä on valituksia ja vaatimuksia, enkä minä enää jaksa."

Väki oli tullut kirkosta. "Kyllä se pappi taas piti hyvän saarnan. Saapas nähdä, kun tämä lähtee, saadaanko uusi ja millainen saadaan." Jumala on aina hoitanut ja varjellut seurakuntaamme ja antanut sille aina hyviä pappeja. Vaikka kirkkoa syytetään vanhoilliseksi ja muuttumattomaksi, on se sentään hyvä asia, että tuota kirkossa pidettävää jumalanpalvelusta ei joka pappi voi muuttaa oman tyyliensä mukaan. On turvallista olla ja seurata siellä hyväksi nähtyjä muotoja. On hyvä osallistua virsikirjan virsiin. Muuten siellä laulettaisiin toisin ajoin esimerkiksi Siionin lauluja, toisinaan Siionin virsiä, toiset laulattaisivat yksinomaan Hengellistä laulukirjaa, ehkäpä toiset jotain muuta. Hyvä on tutustua ja muissa tilaisuuksissa käyttää kaikkea hengellistä musiikkia ja siten oppia tuntemaan koko kansankirkkomme hengellistä elämää, mutta kirkossa meille on virsikirjamme rakas ja sen virret kauniita. Riittävästikin niitä on.

Pappilan ihmisillä oli ennen aikaan tulla kylään tavallisina ihmisinä. Usein kesäisinä iltoina naapurit saapuivat vierailulle. Puhuttiin tavallisista asioista, ja lopuksi ilta päätettiin yhteiseen iltavirteen tai hengelliseen lauluun. Seuroissa pappi otti aina ensiksi kahvi- ja ruokapöydässä. Joskus nuorena jupistiin, että miksi se pappi on aina ensimmäinen. Isä selitti, että sillä kunnioitetaan seurakuntaa ja Jumalaa, joitten edustaja pappi on - ei papin henkilöllisyyttä.

Niinpä niin. Sinne kotituvan piiriin kytkeytyy koko oleva ympäristö: kunta, seurakunta, eri harrastusalat, naapurit, sukulaiset jne. niin läheisesti tuttuina ja tapahtumarikkaina, ettei niistä juuri osaa yksinäisiä tapahtumia irrottaa. Kuvat laajenevat ja levittäytyvät kaikkea kattavaksi.

Värikkyttä ja vaihtelua lasten elämään toivat erilaiset kulkijat. Ensiksi mustalaisjoukon saapuminen tupaan oli jotenkin jännittävää ja pelottavaakin. Ne tulivat kartanolle hevosella ja kahdellakin, suuret joukot. Hetkessä talon tupa oli täynnä kirjavaa väkeä ja meteitä. Naiset touhusivat kahvipannujensa ja pitsinvirkkuittensa kanssa. Lapset tappelivat ja kerjäsivät. Miehet laittelivat vaatteitaan ja puhuivat mustalaista. Luultavasti kehottivat lapsia aina pyytämään. Äiti koetti parhaansa mukaan sopeutua ja antaa mitä voi. Toisinaan hän harmitteli salaa mustalaisten tuloa, mutta aina hän kuitenkin suhtautui mustalaisiin kuten muihinkin kulkijoihin: ystävällisesti. "Kyllä talossa on aina ruokaa ja yösiä pyytävälle löydyttävä. Ajatelkaas, jos olisitte itse samassa asemassa." Lapsista mustalaisten katseleminen oli vain hauskaa. Oli komea **mustalais-Roope** joukkoineen, jolla oli aina hyvät vaatteet. Komeat, kirjavat turkinvyöt ja hyvät hevoset. Roopelle vaimoineen äiti laittoi aina oikean vuoteen. Roope taisi toisinaan maksaakin olonsa.

Oli myöskin **mustalais-Anna** ja **Jussi**, jotka kulkivat aina kahden hevosella. Kerran heillä oli kiesissä sianporsaskin mukana ja kasvamassa. Porsaalle pyydettiin ruokaa kuten ihmisillekin. Jussi oli sitten joskus kuollut, ja Anna kulki yksinään. Äiti sanoi, että Anna on niin rehellinen, että hänet voi jättää vaikka kotimieheksi.

Poikkesihan siellä tuvassa **Iso-Kalle**, joka otti tuvan nurkkahyllyltä heti ison Raamatun eteensä pöydän päähän ja alkoi lukea ja saarnata Gookin sodasta. Se saarna oli karmeata ja pelottavaa. Kallelle ei kelvannut syötäväksi kuin kokonainen leipä, jonka hän pisti peukalonhaarukkaan, ja söi leipää ympäri.

Hömpö-Aapo meni repaleissaan talosta taloon ja laulaa rallatti kulkiessaan. Hän oli aina hyvällä päällä ja keräsi lantteja. Kerran isä oli varannut lämpimät vaatteet Aapoa odottamaan ja houkuttelemalla sai Aapon repaleiset pukimet pois. Housuissa oli pari isoa vadillista kuivaneita leipäpaloja. Aapolla näytti olevan vaikeaa kulkea kevyissä ja ehjissä vaatteissa. Seurasimme akkunasta, miten hän aina kulkiessaan vähän päästä koitti housujaan ja pyörähti ympäri. Seuraavan kerran tullessaan hänellä oli jälleen päällään yhtä repaleiset vaatteet kuin ennenkin.

Oli **Hömpö-Tiltakin**, joka tanssi kerenskiä tuvan lattialla. Oli **Pikku-Jussin Riina** pitsinvirkkauksineen. Hyvin varhaisena muistikuvana hämmöttää laukkurysssä. Pienenkokoinen puhelias mies, josta vanhemmat myöhemmin joskus muistelivat, että mihinkähän sekään joutui vallankumousvuosina. Kulkukauppiat saapuivat tupaan tavaroineen. Kyyrölaisten hevoskuormissa oli kivikuppia ja savikukkoja, muilla kauppiailta kaikkea tarvittavaa kamaa.

Tuvassa tehtiin käsitöitä. Aikaisempina vuosina isä korjasi kaikki jalkineet ja taisipa tehdä uusiakin. Samoin tehtiin pärekoppia, puusaaveja ja ämpäreitä sekä rekiä kotitarpeiksi. Päreistä oli hauska tehdä omia hevosia ja lehmiä, vaikka tavallisesti niiden jalat aina lohkesivat valmistuksen loppuvaiheessa pois. Samoin isän avustamina tehtiin sahaajia ja kirppuja. Äiti kehersi paljon villa- ja pellavalankoja. Kevättalvella kudottiin monet pukukankaat. Sitten, kun tyttäret varttuivat isommiksi kudottiin jo usein ryijyjä ja raanuja. Tuvan täytti iloinen ja toivorikas työn ja suunnitelmien henki.

Suunnitelmia tehtiin jo paljon uusia. Oli maamiesseurojen kokoukset ja neuvojat. Velipoika touhusi AIV-pönttöineen, joka silloin oli uutuutta. Pellossa on Suomen ponsi - karjassa talon tuki. Oli karjatalouskilpailuja, ja maamiesseura ja maatalousnaiset järjestivät karjatalouskurseja. Olihan se talon tyttärelle kunnia asia hoitaa hyvää karjaa. Oli taloja, jossa varmasti joka vierailureissulla käytiin myöskin navetassa karjaa katsomassa. Navetan hajusta ei puhuttu, eikä sitä tiedetty olevankaan.

Talon päällä ruokakello kesäiseen ilmaan ilmoitti työn ja levon rauhallisia, säännöllisiä vuoroja. Joka talon kellolla oli oma äänensä ja tahtinsa. Niitten ääni oli kaikunut turvallisena, valoisana kotimäen, kotiseudun yllä. Se oli sulautunut osaseksi, pieneksi rahtuseksi yhteistä isänmaata, jonka tietoisuus oli niin täydesti täyttänyt tuvassa elävien mielet. Isänmaa oli kallis ja läheinen. Siitä puhuttiin. Sen aatteen vallassa elettiin. Kotimäkien ylle laskeutui jotain uutta ja uhkaavaa. Saapuiko ukkosmyrsky?

Nuoren miehen kuolema

Silloin, kun kuolema kulki ja niitti viljaa, tuli tieto tupaan. Se tavoitti siellä läheiset, kaukaiset, ilman, esineet, seinät, lattiat. Nuori mies - ainoa tulevaisuutta, toivoa, terveyttä, taloa, hengen perintöä jatkava - oli lähtenyt "siellä jossain". Tulisissa vaunuissako kuin Elia? Kerrottiin, että poika oli laulanut lähtiessään: "Pois maasta matalasta..."

Hiljaisuus täytti tuvan. Ei valitusta. Isä katsoi akkunasta ulos peltoja ja metsiä. -Missä liikkui henki, mitä etsi? Hiljaisuudessa kuului äidin ääni: "Herra siunatkoon meitä ja varjelkoon meitä. Herra valistakoon kasvonsa ja olkoon meille armollinen..." ...siunaukseksi pojalle, avunhuudoksi eläville.

Kotvan isä oli hiljaa - ja lähti jälleen kiviaitaa tekemään. "Kaipa noita peltoja vielä joku minunkin jälkeeni asuu." Siihen kiviaitaan vanha mies kätki surunsa, taistelunsa, kaiken. Se oli pojalle muistomerkki. Niitä taisteluja käytiin ja muistomerkkejä pystytettiin niin monessa Pihlajaveden kodissa.

Vanhan miehen kuolema

Vuodet kuluivat ja tuli vanhan miehen kuolema. Hän oli jo kauan sairastanut. Voimat olivat ehtyneet. Kotiväki oli valvonut monia päiviä ja öitä vuoteen vierellä auttaen, kun rinta vaikeasti nousi ja laski ilmaa pyytäen. Kevättalven ilta valoitti ulkona.

-Tällainen se oli nyt sitten minun loppuni.

-Miltäs tuntuu?

-Eihän tässä mitään erikoista ole.

Vanha kylvömies oli elämänsä varrella nähnyt niin monen viljan kypsymisen ja leikkaamisen, joten hän kai tunsikin oman lähtönsäkin jotenkin sadon korjaamiseksi. Nyt oli kerättävä oma lyhde ja vietävä se punnittavaksi. Siihen hän valmistui tynesti ja luonnollisesti.

Kerran oli sairaan viereen tullut toinen ja sanonut:

-Tunnusta nyt minulle syntisi, niin minä voin antaa sinulle synninpäästön.

-Me olemme Jumalan edessä kaikki suuria syntisiä, mutta ei minulla ole sellaisia syntejä, mitä minun pitäisi sinulle tunnustaa.

Ei siinä sängyn vieressä niin suuresti puhuttu Jumalasta ja synnistä. Kuolema koettiin vain suurena, armollisena. Kuolema oli osa elämää.

Muu väki oli navettatöissään. Sairaana luona oli valvoja. Päivällä sairas oli kuullut tuvasta nuoruutensa - miehuutensa aikaisten henkilöitten ääniä. "Jaha, se Miinakin kuuluu tulleen sinne tupaan..."

Nyt vanha mies oli väsynyt. Hän ei ollut herännyt enää pitkään aikaan. Tässä oli ehkä viimeiset hetket, joita vielä oltiin yhdessä. Hellyyden sanoja ei ollut tapana paljon sanoa. Oli ollut vain läheisyyttä ja turvallisuutta. Suuri kiitollisuus ja ihailu täytti mielen isän rauhallista lähdön odotusta katsoessa. Osaisiko sanoa jotain? Vieläköhän hän tajuaa?

-Kuule isä, kun me olimme pieniä lauloit sinä aina paria kaunista laulua. Minä laulan ne nyt sinulle: "Kohta iltakello lyö, päättyy päivän taisto, työ.

Syliin hellän paimenen, taisteluista rientelen...

Kohta iltakello lyö..."

Isän käsi, joka oli levännyt hiljaa pään päällä tyynyllä, alkoi hiljaa tehdä pientä edestakaista liikettä ja suljettujen luomien alta vierähti poskille kyneleitä. Toinen laulu se oli: "Ne, jotka kyynelin kylvävät, riemulla niittää saavat..." Se oli viimeinen jäähyväisemme. Ne kyneleet säilyvät aina muistossa.

Oli jotain järkkymätöntä, muuttumatonta. Aika. Sitä tikitti tuo vanhan tuvan seinäkello. Se, jonka isän äiti oli jo mukanaan taloon tuonut. Kun kaikki muu tuntui seisahtaneen. Kun kuolema oli hiipinyt tuvan lattian yli tai kun vielä suurempi suru kuin kuolema saapui. Kun perustukset

horjuivat. -Kello osoitti yhtä rauhallisesti ajan rahtusten verkkaista kulkua. Siinä oli jotain rauhoittavaa, turvallista. Huomasin, etteivät minun suruni tai asiani muuttaneet ajan menoa. Kello tikitti ja tikitti. Päästiin rahtunen eteenpäin aikaa hiljaa, hiljaa. Verkkaisesti, verkkaisesti. Meni yö, tuli aamu. Elämä hiipi sen mukana. Silloin, kun sydän - vai ajatusko se on? - ei jaksanut enää mitään pyytää, mitään toivoa, sai jättää sen paikalleen hiljaa, avoimeksi pyytäen, että jotain valoa siihen vuotaisi. Samoin kuin kello tikitti aikaa, ihmiseen vuoti rauhaa: toivoa Korkeimman armosta yhtä varmasti kuin kellon ja ajan täsmällinen tikitys.

Aino Korja

[Aino Korjan historiikit -alkusivu](#)

[Eenok Lahden kuvia 1920-luvun rakennusten sisätiloista](#)

